Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATÇISI MUTLU BAŞKAYA'NIN UMUDA YOLCULUĞU

Ece KANIŞKAN
Dr. Öğretim Üyesi, Anadolu Üniversitesi Engelliler Entegre Yüksekokulu Seramik Bölümü, ekaniskan(at)anadolu.edu.tr

Öz

Uygarlıkların başlaması ile insanoğlunun kil kullanımı doğru orantılıdır. Bu eğilim günümüze kadar gelişerek gelmiştir. Bunun sonucu olarak büyük bir endüstri ve sanat dalı oluşmuştur. Toplumların kültür düzeyi, dinsel inanç ve davranışları, güncel yaşam alışkanlıkları ürettikleri seramik eserlerden anlaşılabilmektedir. Endüstri devrimiyle başlayan teknolojik gelişmeler, insanoğlunun üretimde ne kadar büyük bir ivme kazandığının göstergesidir. Sanat ve bilim birlikteliği, yaratma eylemi ile birleştiğinde ortaya özgün sanat eserleri çıkmaktadır. Sanat ve bilim ortaklığı birçok sanat alanında olduğu gibi seramik sanatında da önemli bir yer almaktadır. Seramik malzemenin günümüz çağdaş seramik sanatında, bir sanat nesnesi ve ifade aracı olarak yerini almış olması aslında uzun bir zaman dilimine yayılmıştır. Seramik eserlerin üretiminde teknik bilginin yanı sıra sanatçının kendini ifade biçimi ve estetik algısı önemli rol oynamaktadır. Bu birlikteliği kendi ifade tarzı ve estetik algısı ile birleştiren Mutlu Başkaya, izleyiciye toprakla öyküler kurmaktadır... Doğal bir ustalıkla bu sanat dalının zengin seçeneklerini birbiri ardına denemekte ve üretmektedir.

Anahtar kelimeler: Seramik, çağdaş seramik sanatı, seramik sanatçısı, Mutlu Başkaya

Makale Bilgisi:
Geliş: 16 Aralık 2019 *Düzeltme: 25 Aralık 2019* *Kabul: 5 Ocak 2020*
DOI: 10.7816/ulakbilge-08-46-04

© 2020 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

GİRİŞ

Sanatçı, içinde yaşadığı toplumu ve dünyayı algılama şeklini eserlerine yansıtır. Bu etki ve tepki sonucu oluşan sanat eseri sosyo kültürel olarak içinde bulunduğu toplumun etkilerini yansıtmaktadır. Sanatçılar, eserlerini oluştururken bu alt yapıdan beslenmektedir. Ancak bu yapıdan beslenirken iç dünyaları, yaşanmışlıkları ve toplumsal sorunlar, onların bakış açısından estetik ve teknik yaklaşımları ile irdelenerek vücut bulmaktadır. Sanatçı, çevresindeki olay ve durumlara karşı geliştirdiği gözlem yeteneğini kendi anlatım dili ile ortaya koymaktadır. Sanatçı için, kullanılan malzeme her ne olursa olsun biriktirdiklerini izleyiciye sunmak bir dürtüdür. İşte bu yüzden günümüz sanatçıları, hem teknik hem sanatsal açıdan kullandıkları malzemenin sınırlarını zorlamaya devam etmektedir. Bu malzemelerden biri olan seramiği sanatsal görüşü ve estetik algısı ile birleştirerek eserler ortaya koymakta olan Mutlu Başkaya, malzemenin getirdiği sınırlamaları da zorlamaktadır. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü' nde Doçent olarak çalışmalarına devam eden Mutlu Başkaya, adını uluslararası platformlarda duyurmuş, son derece üretken, dur durak bilmeden çalışan bir akademisyen olarak da karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası Seramik Akademisinin (IAC, Unesco) Türk üyeleri arasında yer alan Başkaya, Türk Seramik Derneği Yönetim Kurulu' nda da aktif rol oynamaktadır. Güney Kore ile Türkiye arasında seramik sanatı üzerinden kurulan kültürel köprüde önemli bir payı olan sanatçı, Hacettepe Üniversitesinde yapılan Macsabal Odun Pişirimi sempozyumlarının gerçekleşmesinde Kim Yong Moon ile birlikte önemli katkılar sağlamaktadır. Sanatçı 2016 yılında; Çin'in Xian kentinde 50'den fazla ülkenin müzesinin bulunduğu Fuping FLICAM Müzesi nin Türk ve Ukrayna Müzelerinin küratörlüğünü yapmıştır. Seul'deki Tong-In Galeri'de de kişisel sergi açan sanatçının Uzakdoğu ve Asya ile ilişkisi, Kore ile sınırlı kalmamaktadır. Tayland, Bangkok'taki Chulalongkorn Üniversitesi nde misafir profesör olarak ders vermiş ve çağdaş Türk seramik sanatının tanınmasını sağlamıştır. Ayrıca birçok Tai Sanatçı' nın ve Türk Sanatçı' nın ortak sergilerde yer almasına yol açmıştır. Çin'deki Uluslararası Seramik Sanatçıları Derneği'nin kurucularından biri olan Başkaya, seramik çalışmalarını sürdürmektedir (Özbahar, Ş., 2017)

Resim 1. Mutlu Başkaya , Flicam 2015, Fuping-China

MUTLU BAŞKAYA'NIN UMUDA YOLCULUĞU

Türk seramiğinin uluslararası alanda tanınmasında rol oynayan Başkaya, seramik tasarımlarıyla kil arasındaki ilişkiyi ikili bir oyun gibi görmektedir. Sanatçı, kili elleriyle hissederek önce küçük parçaların ifadesine izin verdiğini ve akabinde aklında tüm fikrin oluştuğunu söylemektedir.

Resim 2. Mutlu Başkaya, Umut Serisi.

Sanat ve tasarımı ayıran tüm sınırlara karşı olan sanatçı bu anlamda eserlerinde sınırsızlığı anlatmaktadır. Başkaya; "Sanat adına her ne yapılıyorsa içerikten bağımsız olmaz, olamaz. Bir düşüncenin, bir kavramın, bir sorunun yoksa, nasıl sanat olur veya denir bilemem" demektedir (Tatlıcan, B. 69). Mutlu Başkaya'nın seramiklerinin uyarıcı niteliği bizi, seramik sanatının ve onu tanımlayan düşüncenin sorgulanmasına sevk etmektedir. Bugün malzeme sınırlamalarının yok olmasıyla günlük hayattan nesneleri, sanat objesine dönüştürüp estetik algısı ile birleştirerek kullanan sanatçı, seramik malzeme ile yeni hikayeler oluşturmaktadır. Sanatsal çalışmalarında toplumda kendisini rahatsız eden, düşündüren konuları ele almaktadır. Mahalle baskısı, akıl tutulması, medyatik kirlenme gibi toplum üzerinde etkisi takip edilen sorunlardan yola çıkarak eserlerini tasarlamaktadır (Özbahar, 2017) Sanatçı için her bir malzemenin, seçimi, birbirleriyle uyumu-uyumsuzluğu ve doğrudan kavramla nasıl bir ilişkisi olduğu çok önemlidir.

Resim 3. " Akıl süzgeci" serisi, mısır pastası, yan malzeme; çay süzgeci, ahşap.

Mahalle baskısı üzerine yoğunlaştığı dönemdeki çalışmalarında Hocası Prof. Dr. Hamiye Çolakoğlu' nun hediye ettiği merdaneyi imge olarak kullanan sanatçı, akıl süzgeci isimli çalışmasında nesne üzerinden hareketle göndermeler yapan Mutlu Başkaya ''…aklını bir türlü süzgeçten geçiremeyen birbirinin kopyası gibi var olan insanlar, insancıklar bu yapıtta, en yalın fakat en çarpıcı görünümleri ile sergilenmektedir'' (Erinç, 2004). Bu çalışmalarında çay süzgeçlerini, medyatik kirlenme ile ilgili çalışmalarında ise lavabo süzgeçlerini eserlerini kavramsal açıdan güçlendirmek için kullanmıştır.

Resim 4. "Baskı", 2007, isleme, yan malzeme: metal merdane.

Bu nesneleri seramik ile birleştirirken onların eserine kattığı sembolik anlamlardan yararlanmaktadır. Böylece ifade biçimini güçlendirirken ironi yaratmaktadır. Küçük led ışıklar, mercekler ve 2007 yılından bu yana süregelen merdivenler, sanatçının eserlerinde yer almaktadır (Tatlıcan, B.,69).

Resim 5. "Arıtabildiklerimiz", 2009, Raku, yan malzeme; lavabo süzgeci.
Resim 6. Resim 5'ten detay.

Özellikle toplumsal eleştirileri ile seramiğe farklı bir boyut kazandıran Başkaya, kavramsal içerikli eserlerine "Umut" serisini sıklıkla kullanarak devam etmektedir. Bu eserleri için Başkaya, "Günlük politikaların insanlar üzerinde yarattığı mutsuzluk, iyimser düşünüldüğünde küçük hayallerle umuda dönüşebilir. Bu düşünceden hareketle oluşturduğum formlarda merdiven, umudun sembolü; karamsarlığa kapıldığımızda, belirsizliği anlatan merdiven ise aydınlıktan karanlığa doğru gidişin sembolüdür." demektedir (Tatlıcan, 71)

Resim 7. "Umut" serisi, düzenleme, 250 X 50 cm.

Bu formların üzerinde görülen merdiven yorumları izleyicinin kendi sahip olduğu deneyimler olmaktadır... İzleyici hissetmeyi seçtiğinde merdivenlerin yukarı ya da aşağıya davet etmesi önemli değildir artık. Merdivenlerin birer metafor olarak izleyiciyi geçmişe, şimdiye ve geleceğe yolculuğa çıkardığı söylenebilir.

Resim 8. "Umut" serisi, Serbest şekillendirme, Raku pişirimi, 80x80x15cm.

Bu merdivenlerin nereye indiği, nereden çıktığı, nereye ulaşmaya / ulaştırmaya çalıştığı belirsizdir. İzleyenin nasıl gördüğüyle ilgili, izleyene bağlı bir durumdur. Bazı çalışmalarda merdivenler formun çevresine sarılmakta, bazısında bir noktada sıfırlanmaktadır. Her iki durumda da başı sonu tanımsızdır... Başkaya merdivenli eserlerini tanımlarken, "Umut da olabilir umutsuzluk da ama benim için umut. Çünkü günlük politikaların insanlar üzerinde yarattığı mutsuzluk / umutsuzluk, küçük hayallerle umuda dönüşebilir." İfadelerini kullanmaktadır.

Resim 9. Umut Serisi düzenleme

Fatma Batukan Belge, Aydınlık Gazetesi'nde sanatçı ile ilgili yazısında, izleyicinin "Quo vadis (Nereye gidiyorsun) sorusuna yanıt araması gerekiyor, her merdivende yeniden ve yeniden, izleyicinin karşısına çıkan bir soru" demiştir. (Tatlıcan, B.,71)

Resim 10. Umut Serisi düzenleme

Farklı malzeme kullanımı sanatçı açısından yapıta zenginlik ve çeşitlilik katmaktadır. Bu süreç, seramik ile birleştirme problemlerini de beraberinde getirmektedir. Ancak sanatçı bu tavrı bireysel ve deneysel bir üslup ile eserlerinde ustalıkla çözümlemektedir.

Mutlu Başkaya, "Herkes Prens Herkes Prenses" adlı son sergisinde yine kavramsal izler taşıyan interaktif çalışmalar ile karşımıza çıkmaktadır. Tasarladığı özel koltuklara oturan izleyiciler eserin tamamlanmasına yardımcı olmaktadır. Bu sergide yer alan eserleri ile sadece iktidar kavramını değil "umut" ve "umutsuzluk" kavramını da sorgulamaktadır. Sergi boyunca herkesin kendini bir prens ya da prenses olarak hayal edebileceği özel, sembolik ve yapay mutluluk alanı yaratan Başkaya, başlıkların altına oturarak eserle etkileşime giren izleyicilere bu duyguyu yaşatmak istemektedir (Batukan Belge, F., 2017)

Resim 11. "Herkes Prens Herkes Prenses" Sergisinden.

SONUÇ

Sınırların ortadan kalktığı günümüz sanat ortamında, farklı bakış açıları ve ifade yöntemleri kuşkusuz sanata önemli katkılar sağlamaktadır. Bu ifadeyi kendine düstur edinen sanatçı, "Sanat adına söyleyecek sözünüzün olması gerekir" cümlesiyle de kendi evrensel yolculuğuna hala devam etmektedir. Evrenselliğin veya evrensel olmanın yerel kimlik ve kültür bütünlüğünden geçtiğini vurgulayan ve bunu sanat ölçütünde ortaya koyan Mutlu Başkaya, kendine özgü seramik anlayışını estetik öğelerle birleştirerek özgün eserler üretmektedir. Çağdaş Seramik sanatı içerisinde tekniği, formlarının sıradışılığı, kullandığı farklı malzemeler ile Başkaya, Türkiye sınırlarını aşmış, yaratımları genç sanatçılara ilham kaynağı olmuş ve çağdaş seramik sanatında hak ettiği yeri almıştır.

KAYNAKLAR

Başkaya, H.M., (2009), Sanatsal Formlarda Seramik ve Karışık Malzeme Birlikteliği, Sanatta Yeterlik Eseri Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Ankara.

Batukan Belge, F., (2017), Bir Gün Herkes Prenses, https://www.aydinlik.com.tr/kultur-sanat/2017-ocak/bir-gun-herkes-prenses (Erişim; 03/09/2019).

Erinç, M.Sıtkı, (2004), Karaca Sanat Galerisi, Mutlu Başkaya Sergi Kataloğu, Ankara.

Özbahar, Ş., (2017), "Seramiklerimde kullandığım her obje aslında birer metafordur…", https://www.kultursanatharitasi.com/mutlu-baskaya-seramiklerimde-kullandigim-her-obje-aslinda-birer-metafordur/ (Erişim; 01/09/2019).

Tatlıcan, B.,(2016), "Mutlu Başkaya İle Sanat Ve Akademik Yaşamı Hakkında Söyleşi", Seramik Türkiye Bilim Sanat ve Endüstri Dergisi, No:50, Eylül 2016- Şubat 2017.

Görsel Kaynaklar

Resim 1. http://www.seramikturkiye.net/?p=3501

Resim 2.,3.,4.,5.,6., Başkaya, H.M., (2009), Sanatsal Formlarda Seramik Ve Karışık Malzeme Birlikteliği, Sanatta Yeterlik Eseri Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seramik Anasanat Dalı, Ankara.

Resim 7., 9.,10., 11., Sanatçının kendi özel arşivinden

Resim 8. Zamanın İzinde –Çağdaş Seramik Sergisi Kataloğu, Türkiye Seramik Federasyonu, 2012

Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

CONTEMPORARY CERAMICS ARTIST MUTLU BAŞKAYA'S JOURNEY TO HOPE

ABSTRACT

There is a direct correlation between the onset of civilizations and the use of clay by humans. This trend has evolved to the present day. As a result, a large industry and branch of art have been born. The cultural level of the society, religious beliefs and behavior, and current life habits could be understood by observing the ceramic works that a society produces. The technological advances that initiated with the industrial revolution led to a great momentum in production. When art and science is combined with the act of creation, original artworks emerge. The partnership of art and science plays an important role in ceramic arts, similar to several other fields of art. The fact that ceramic material plays a role in contemporary ceramic art as an object of art and a means of expression became prevalent over a long period of time. In addition to technical knowledge, the self-expression and aesthetic perception of the artist play an important role in the production of ceramic works. Mutlu Başkaya, who combined this duality with her expressive style and aesthetic perception, creates stories with earth for their audience. She tests and produces rich selections of this branch of art one after another with a natural expertise.

Keywords: Ceramic, contemporary ceramic art, ceramic artist, Mutlu Başkaya